

ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ (4 год.)

6.1. Сутність і зміст поняття
"організація"

6.2. Проектування організаційної
структури

6.3. Типи організаційних структур

6.4. Управління людськими ресурсами

6.1. СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПОНЯТТЯ "ОРГАНІЗАЦІЯ"

Організація - це процес розміщення організаційних ресурсів для досягнення стратегічних цілей організації,

Організаційна структура - це формальна схема організації, відповідно до якої здійснюється розподілення організації по горизонталі й вертикалі, групування робочих завдань та їх координація.

Організаційна схема - це візуальне уявлення структури організації.

Процес організації - це формування структури компанії

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ:

1. Спеціалізація робочих завдань (або розподіл праці).
2. Департаменталізація робочих завдань.
3. Формування структури владних повноважень, відповідальності й підзвітності (побудова командного ланцюжка).
4. Визначення норм керованості.
5. Централізація й децентралізація робочих завдань.
6. Формалізація і стандартизація робочих завдань.

6.2. ПРОЕКТУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ

---

1. Спеціалізація робочих завдань (розподіл праці) - це ступінь, в якому робочі завдання розбиваються на самотійні операції.

Види спеціалізації:

Горизонтальна спеціалізація - це постадійний розподіл робочих завдань, що починається з надходження ресурсів і закінчується виходом продукції або послуг

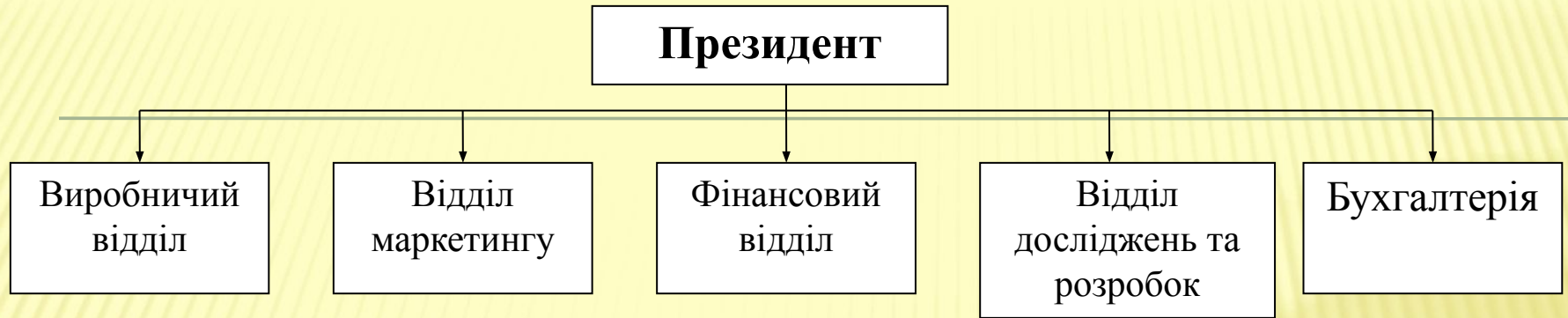
Вертикальна спеціалізація - це поділ організації на рівні управління.

2. Департаменталізація робочих завдань –
це процес групування робочих завдань (видів діяльності) та їх виконавців в окремі блоки

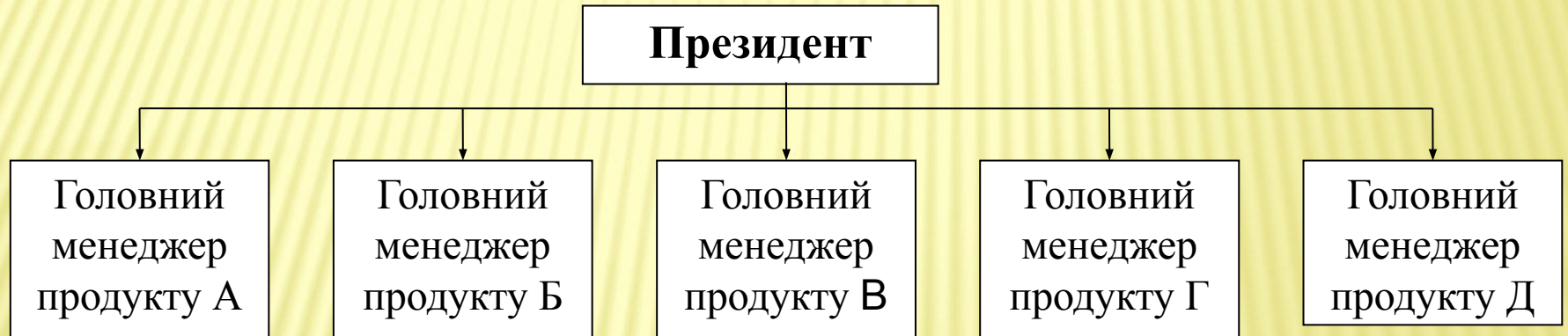
Системи департаменталізації:

- Функціональна
- Дивізіональна
- Матрична
- Командна
- Мережева

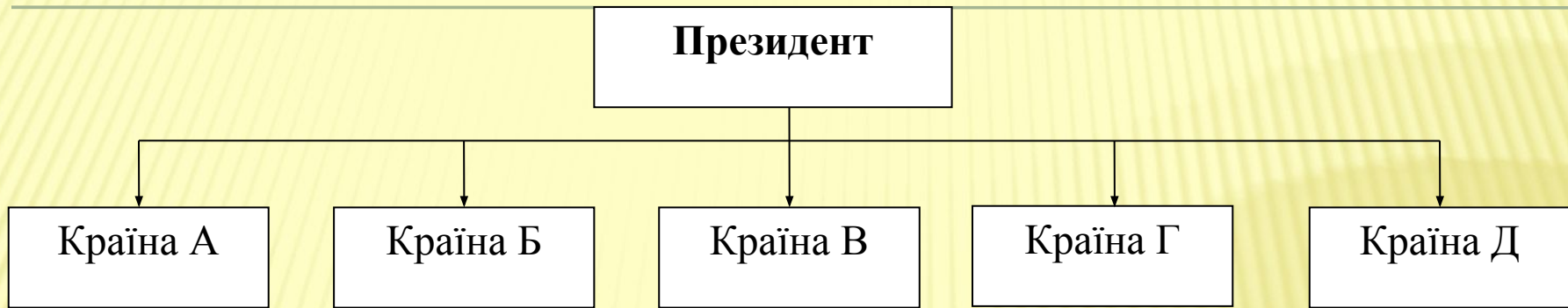
Функціональна департаментизація

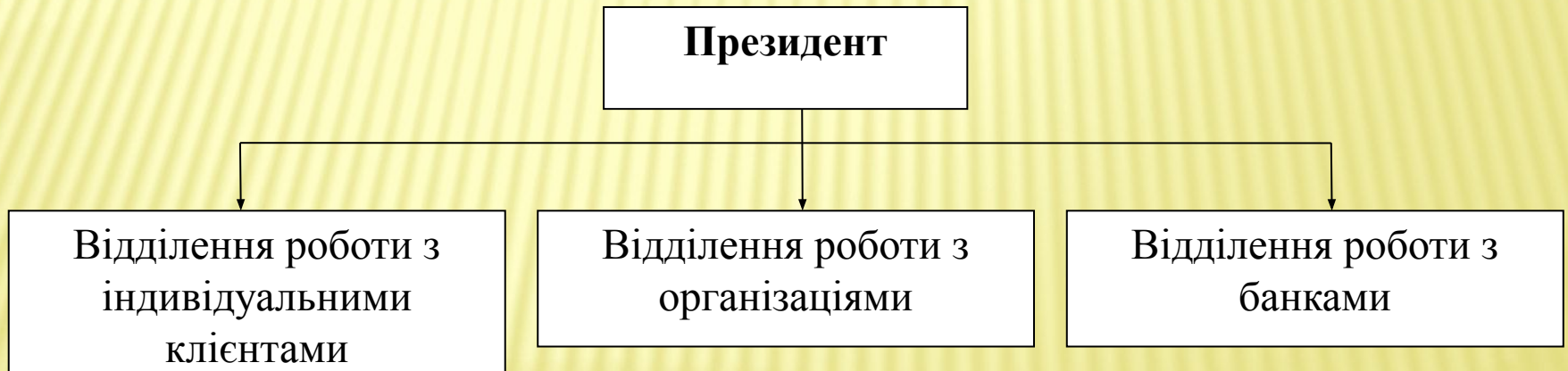
Продуктова департаменталізація

Територіальна департаменталізація

Департаменталізація, орієнтована на споживача

3.Формування структури владних повноважень, відповідальності й підзвітності (побудова командного ланцюжка).

Командний ланцюг - це нерозривна лінія владних повноважень, що пов'язує рівні управління за ієрархією й визначає їхню підзвітність.

Принципи командного ланцюгу:

Принцип єдиноначальності - означає, що кожен працівник безпосередньо підпорядковується тільки одному менеджеру і виконує розпорядження тільки одного менеджера.

Принцип скалярності - означає, що в організації діє чітка визначена лінія владних повноважень, яка охоплює всі рівні управління й визначає ієрархію підпорядкування.

КОНЦЕПЦІЇ КОМАНДНОГО ЛАНЦЮГУ

Владні повноваження - це офіційне законне право менеджера приймати рішення, віддавати накази та розподіляти ресурси для досягнення цілей організації.

Типи повноважень:

Лінійні відділи- менеджери мають право віддавати накази своїм безпосереднім підлеглим й контролювати

Допоміжні відділи консультують лінійних керівників

Відповідальність - це зобов'язання виконувати доручені завдання й відповідати за їхні результати.

Підзвітність - це обов'язки звітувати про результати роботи.

Делегування - це передача завдань і повноважень особі, яка бере на себе відповідальність за їхнє виконання.

Причини опору делегуванню (за Ньюменом)

З боку керівників

Помилка «Я це зроблю краще»

Відсутність здібності управління

Недовіра до підлеглих

Боязнь ризику

Відсутність контролю

З боку підлеглих

• Небажання брати на себе відповідальність

• Боязнь критики

• Відсутність інформації й ресурсів для виконання завдання

• Перевантаження роботою

• Відсутність упевненості в собі

• Відсутність стимулів до додаткової відповідальності

СПОСОБИ ПОДОЛАННЯ ОПОРУ ДЕЛЕГУВАННЮ

- Створення чіткої системи контролю над виконанням завдань.
- Підвищення кваліфікації менеджерів у сфері лідерства.
- Довіра до підлеглих.
- Організація ефективних комунікацій.
- Реалізація принципу відповідності повноважень і відповідальності.
- Упровадження системи винагородження за додаткову відповідальність.
- Упровадження системи стимулювання лінійних керівників за успішне делегування повноважень.

ТЕХНІКА ДЕЛЕГУВАННЯ

Робота, що підлягає делегуванню	Правила делегування для менеджерів	Правила делегування для підлеглих
Рутинна робота Спеціалізована діяльність Підготовча робота Приватні питання	Підбір співробітників Розподіл сфери відповідальності Координація роботи Стимулювання та консультування підлеглих Контроль робочого процесу і результатів Використання винагородження Припинення спроб наступного або зворотного делегування	Самостійне прийняття рішень Своєчасне й докладне інформування керівника про результати роботи Інформування керівника про проблеми Координація роботи з колегами Обмін інформацією з колегами Підвищення кваліфікації

4.НОРМА КЕРОВАНOSTІ (НОРМА КОНТРОЛЮ) - ЦЕ ОПТИМАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ПІДЛЕГЛИХ, ЯКИМИ МОЖЕ ЕФЕКТИВНО КЕРУВАТИ МЕНЕДЖЕР.

Кількість працівників на кожному рівні

Норма управління дорівнює 4
Кваліфіковані працівники = 4096
Менеджери (рівнів 1- 6) = 1365

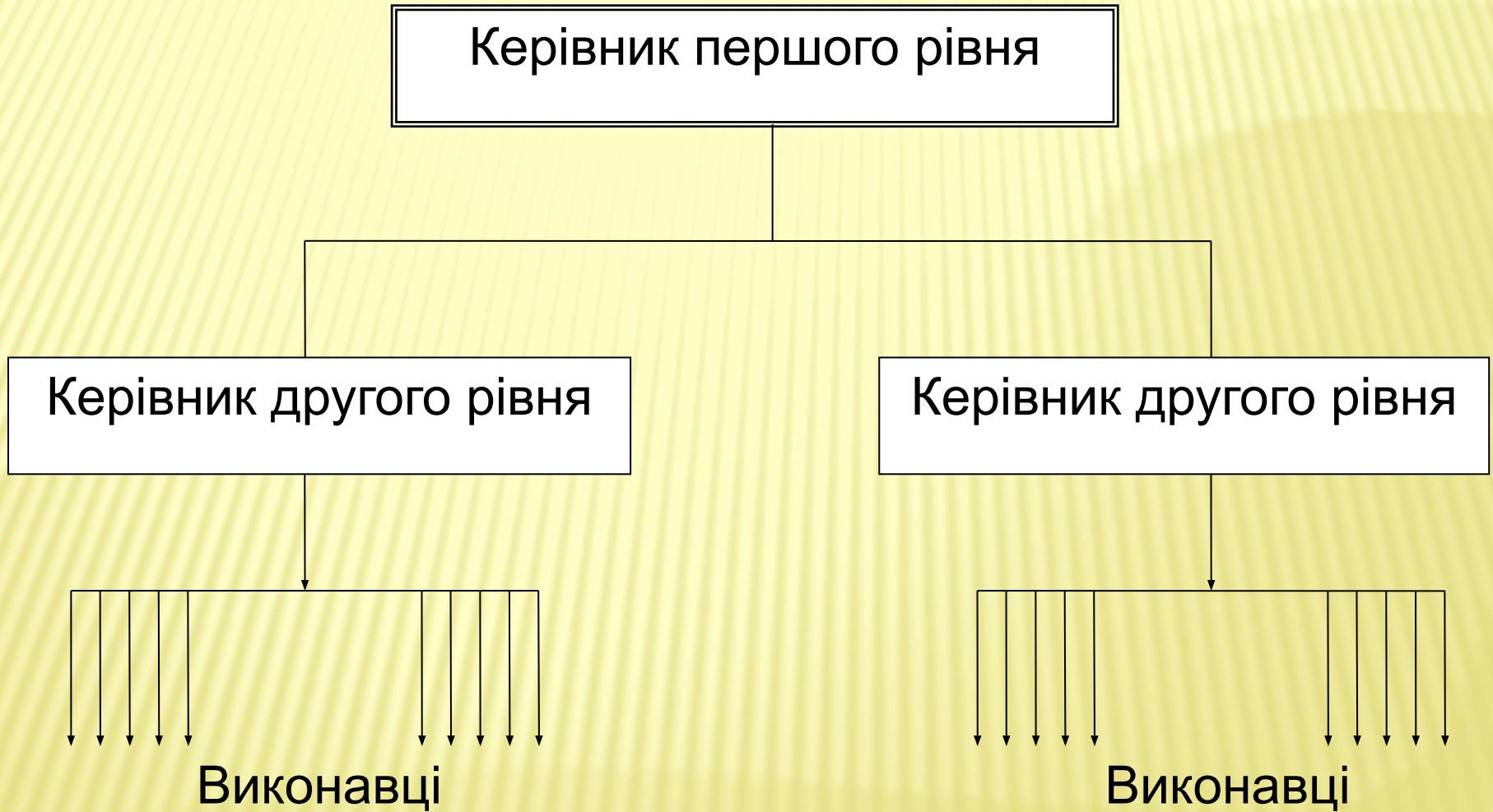
Норма управління дорівнює 8
Кваліфіковані працівники = 4096
Менеджери (рівнів 1- 4) = 585

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗБІЛЬШЕННЯ НОРМИ КЕРОВАНOSTI

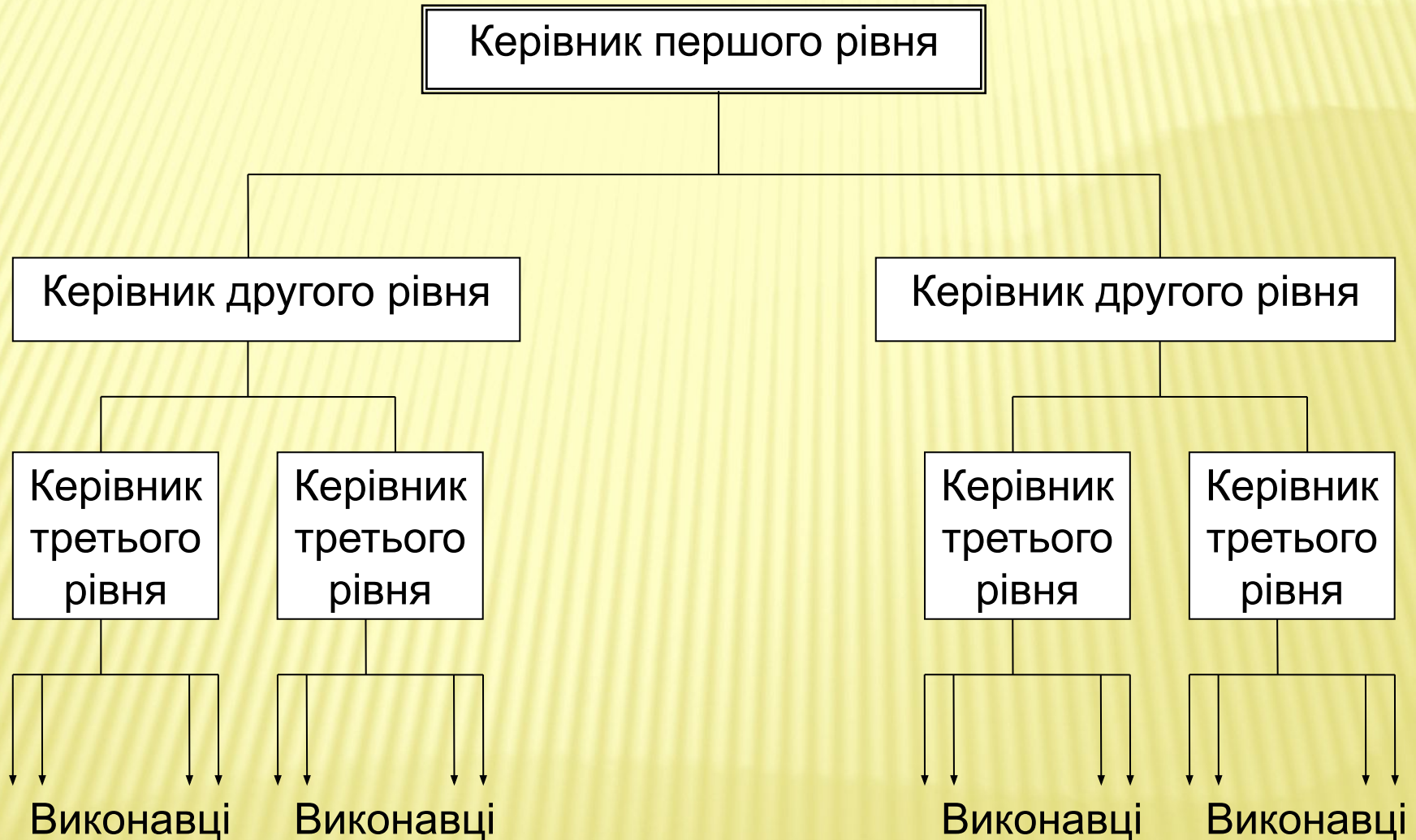
---

1. Стабільний, рутинний характер завдань, що використовуються підлеглими.
2. Виконання співробітниками однотипних робочих завдань.
3. Усі підлеглі перебувають в одному приміщенні.
4. Співробітники досить досвідчені, твердий контроль над їхньою діяльністю недоцільний.
5. Виконання робочих завдань регламентується правилами й процедурами.
6. Менеджер має доступ до систем підтримки й вирішення кадрових питань.
7. Відсутня гостра необхідність здійснення непов'язаних із безпосереднім управлінням персоналом функцій (координація дій з іншими відділами або планування).
8. Індивідуальні переваги і стиль керівництва менеджера адекватний високій нормі керованості.

СХЕМА ПЛОСКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

СХЕМА ВИСОКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

5.ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ Й ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

- **Централізація** - це концентрація владних повноважень з прийняття рішень на верхніх рівнях управління.
- **Децентралізація** - це зсув владних повноважень з прийняття рішень у напрямі нижніх рівнів управління.

6. ФОРМАЛІЗАЦІЯ РОБОЧИХ ЗАВДАНЬ - це стандартизація робочих завдань за допомогою розробки політики, процедур і правил.

ЕТАПИ ПРОЕКТУВАННЯ СТРУКТУРИ ОРГАНІЗАЦІЇ

---

1. Розподіл організації на блоки відповідно до основних напрямів діяльності
2. Установлення співвідношення повноважень різноманітних посад за ланцюгом команд
3. Визначення службових обов'язків як сукупності завдань і функцій

МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР

- **Бюрократична (механістична) структура** - жорстке закріпленням робочих завдань та централізоване прийняття рішень.
- **Адаптивна (органічна) структура** - це структура, що вільно розвивається, діяльність якої регламентується обмеженою сукупністю правил і вимог, в якій менеджмент стимулює колективну роботу, а процес прийняття рішень є децентралізованим.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БЮРОКРАТИЧНОЇ Й АДАПТИВНОЇ СТРУКТУРИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Бюрократична (механістична) структура	Адаптивна (органічна) структура
• Високий ступінь спеціалізації • Тверда департаменталізація • Чіткий командний ланцюжок • Невелика норма керованості • Централізація • Високий ступінь формалізації	• Команди з перехресними функціями • Команди з перехресною ієрархією • Вільний потік інформації • Більша норма керованості • Децентралізація • Низький ступінь формалізації

6.3. ТИПИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР

ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА - ЦЕ СТРУКТУРА, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ РОЗПОДІЛ ОРГАНІЗАЦІЇ НА ОКРЕМІ БЛОКИ (ФУНКЦІОНАЛЬНІ СФЕРИ), КОЖЕН З ЯКИХ МАЄ ПЕВНІ ЗАВДАННЯ Й ОБОВ'ЯЗКИ.

СЕО
Майкл Делл

**Директор по
производству**
Брэд Андерсон

**Директор по
персоналу**
Эндрю
Эспарза

**Директор по
маркетингу**
Эрин Нельсон

**Финансовый
директор**
Брайан
Гладдэн

**Директор по
ИиР**
Дэйв Джонсон

Сотрудники

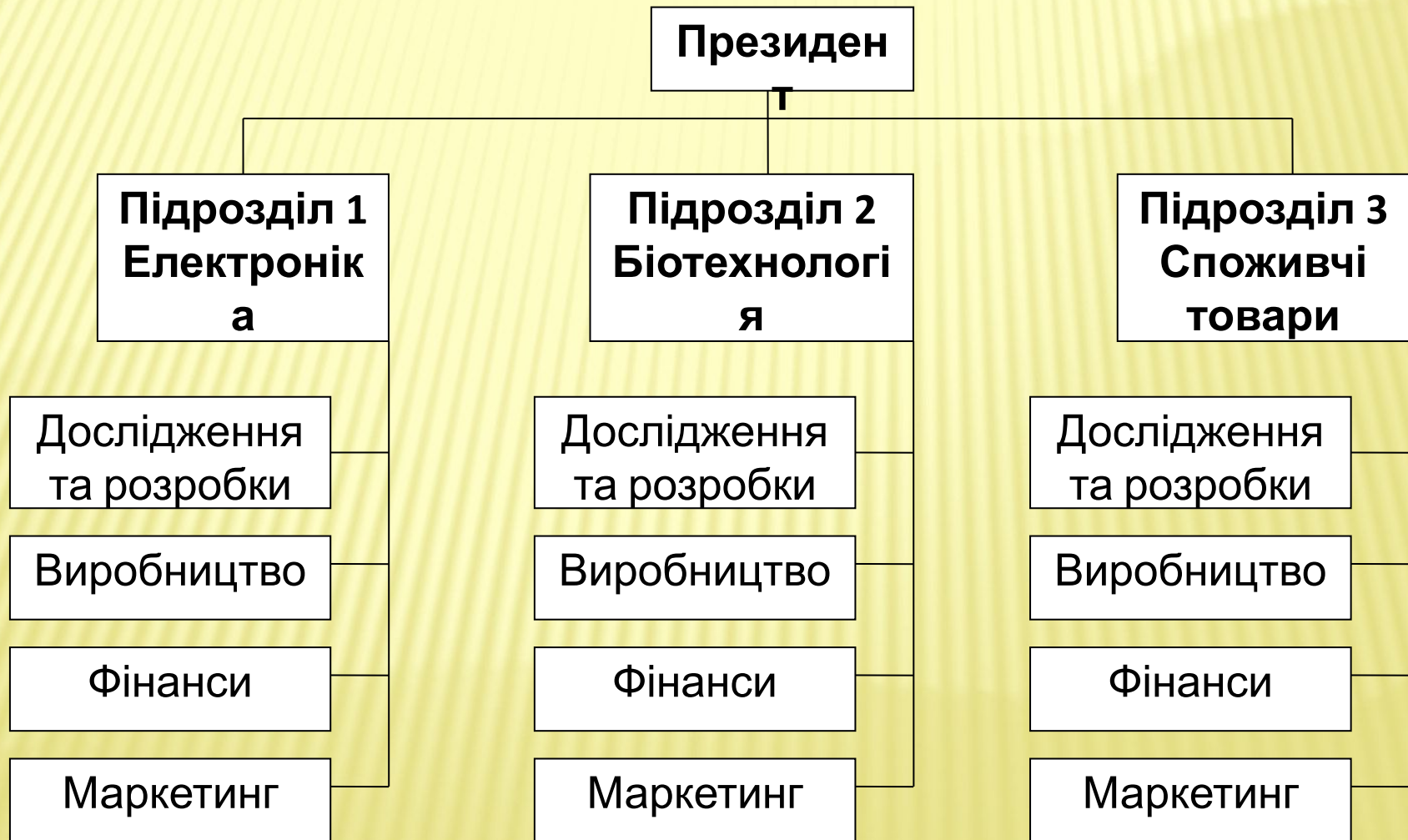
Сотрудники

Сотрудники

Сотрудники

Сотрудники

ДИВІЗІОНАЛЬНА (ПРОДУКТОВА) СТРУКТУРА - ЦЕ СТРУКТУРА, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ РОЗПОДІЛ ОРГАНІЗАЦІЇ НА ОКРЕМІ БЛОКИ ЗА ВИДАМИ ПРОДУКТІВ АБО ПОСЛУГ, ГРУПАМИ СПОЖИВАЧІВ, ГЕОГРАФІЧНИМИ (ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ) РЕГІОНАМИ.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА, ОРІЄНТОВАНА НА СПОЖИВАЧА

Директор з продаж

```
graph TD; A[Директор з продаж] --> B[Менеджер відділу роздрібних продаж]; A --> C[Менеджер відділу оптових продаж];
```

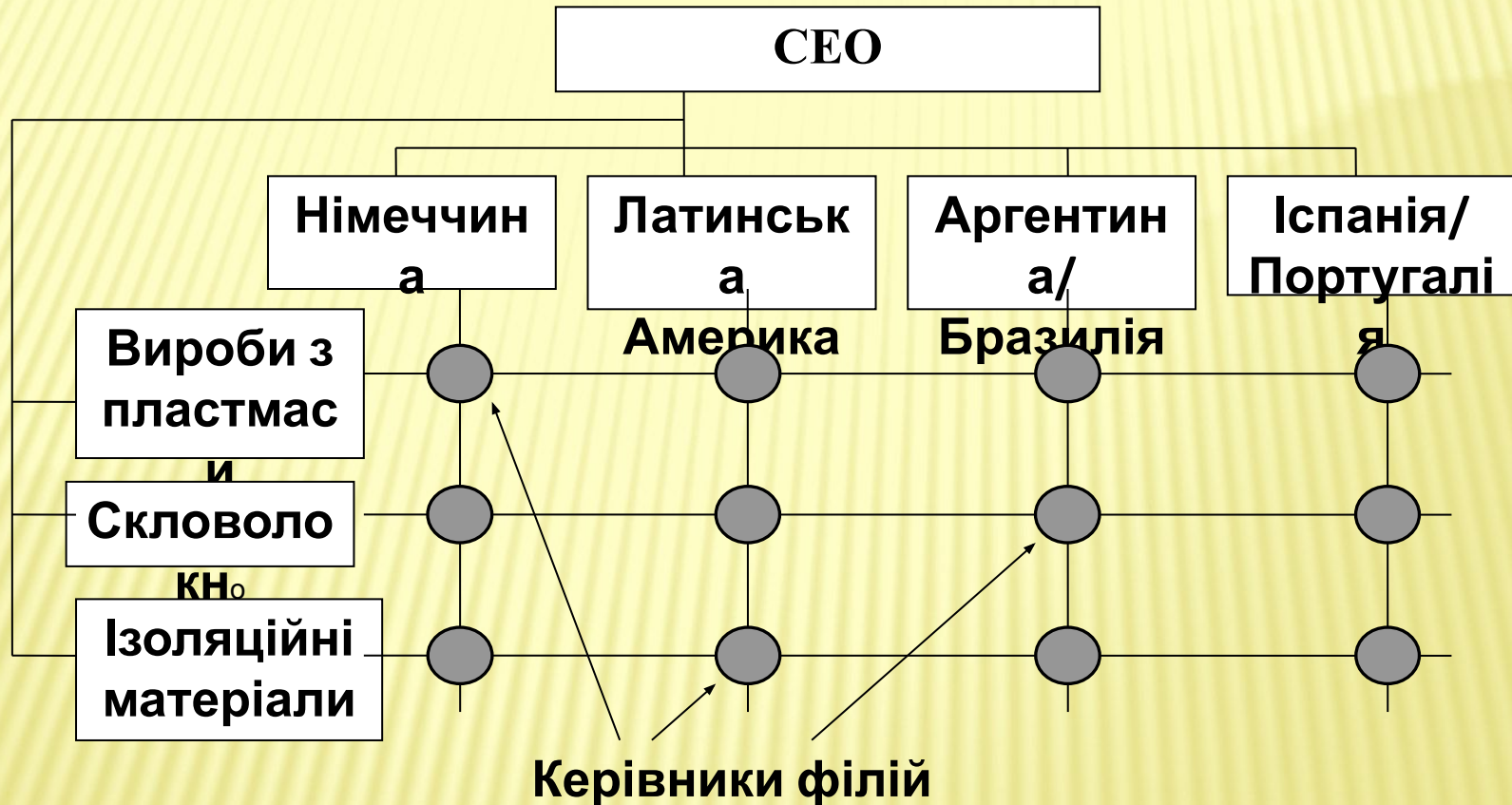
Менеджер відділу
роздрібних продаж

Менеджер відділу
оптових продаж

Регіональна організаційна структура

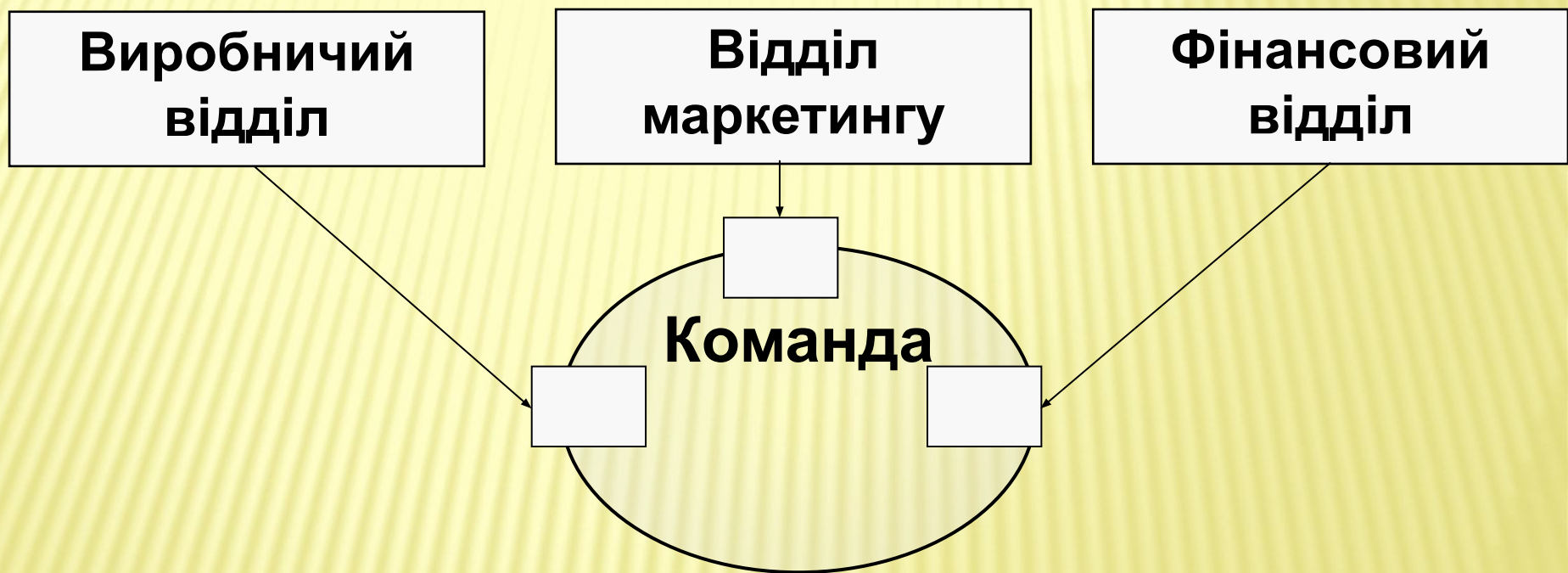

МАТРИЧНА СТРУКТУРА - ЦЕ СТРУКТУРА, ЩО ОДНОЧАСНО ПОЄДНУЄ У СОБІ ОЗНАКИ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ І ДИВІЗІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУР. МАЄ ПОДВІЙНУ ЛІНІЮ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ.

Chief Executive Officer или **CEO** (дословно — главный исполнительный директор)

**КОМАНДНА СТРУКТУРА - ЦЕ СТРУКТУРА, ЩО
СКЛАДАЄТЬСЯ З РОБОЧИХ ГРУП АБО КОМАНД.**

МЕРЕЖЕВА СТРУКТУРА - ЦЕ СТРУКТУРА, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ ПЕРЕДАЧУ КОМПАНІЄЮ БІЛЬШОСТІ СВОЇХ ГОЛОВНИХ ФУНКЦІЙ НЕЗАЛЕЖНИМ ФІРМАМ Й КООРДИНАЦІЮ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕВЕЛИКОЇ ГОЛОВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ТОВ «АГРОФІРМА «КОЛОС»

ДИРЕКТОР

РОСЛИНИЦТВО

Сільськогосподарські споруди: амбари

Зернове виробництво

Виробництво кормів

ТВАРИНИЦТВО

Сільськогосподарські споруди: свинарники

Біологічні активи:
свині і птиці

**ДОПОМІЖНІ
ВИРОБНИЦТВА**

Машинно-тракторний парк

Електростанції

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТРУКТУРУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Ситуаційні
фактори

Стратегія

Зовнішнє
середовище

Технологія

Результат
и
діяльності
компанії

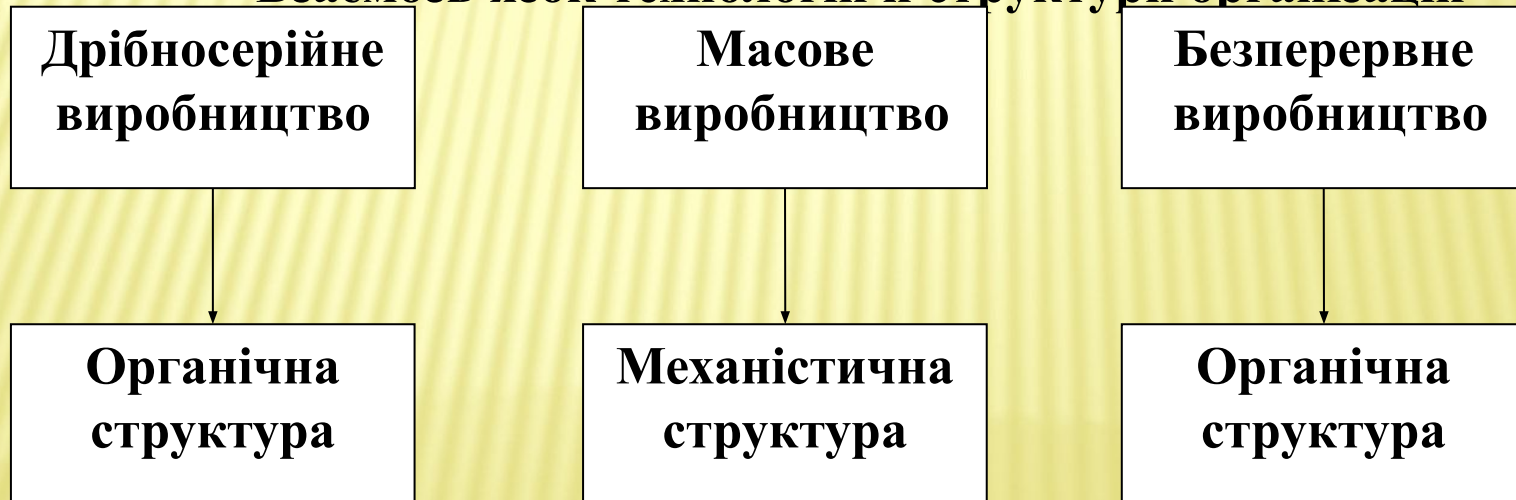
ТИПИ ТЕХНОЛОГІЙ ЗА ДЖ. ВУДВОРД

Дрібносерійне виробництво - це виробництво товарів за специфікацією замовника одиничними або дрібними партіями (виробництво унікальних видів обладнання, шиття одягу та ін.).

Масове виробництво - це виробництво стандартних товарів крупними партіями (складальний конвеєр автомобільних заводів та ін.).

Безперервне виробництво - це виробництво, що використовує процеси з безперервним циклом (хімічні і нафтопереробні заводи, атомна електростанція та ін.)

Взаємозв'язок технологій й структури організацій

ЯК СКЛАСТИ ОРГАНІЗАЦІЙНУ СТРУКТУРУ ПІДПРИЄМСТВА

1. Врахувати ті цілі, які поставлені перед вашим підприємством
2. Виділити ті відділи, які є традиційними: бухгалтерія, відділ кадрів, канцелярія, господарський та юридичний відділ.
3. Продумати існування горизонтальних зв'язків між підрозділами. Якщо ви - виробник товарів чи іншої продукції, то традиційним видом взаємодії буде безпосередньо виробництво - відділи продажів або збуту - фінансовий облік.
4. Встановити вертикальні зв'язки між посадами, ієрархічну підпорядкованість.

6.4. УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Управління людськими ресурсами (УЛР) - це розробка і використання формальних систем, що забезпечують ефективне використання людських здібностей для досягнення цілей організації.

Цілі стратегічного УЛР:

- Залучення ефективної робочої сили.
- Підготовка ефективної робочої сили і розвиток її потенціалу.
- Підтримування ефективної робочої сили.

КОНКУРЕНТНІ СТРАТЕГІЇ УЛР

- **Зростання людського капіталу .**

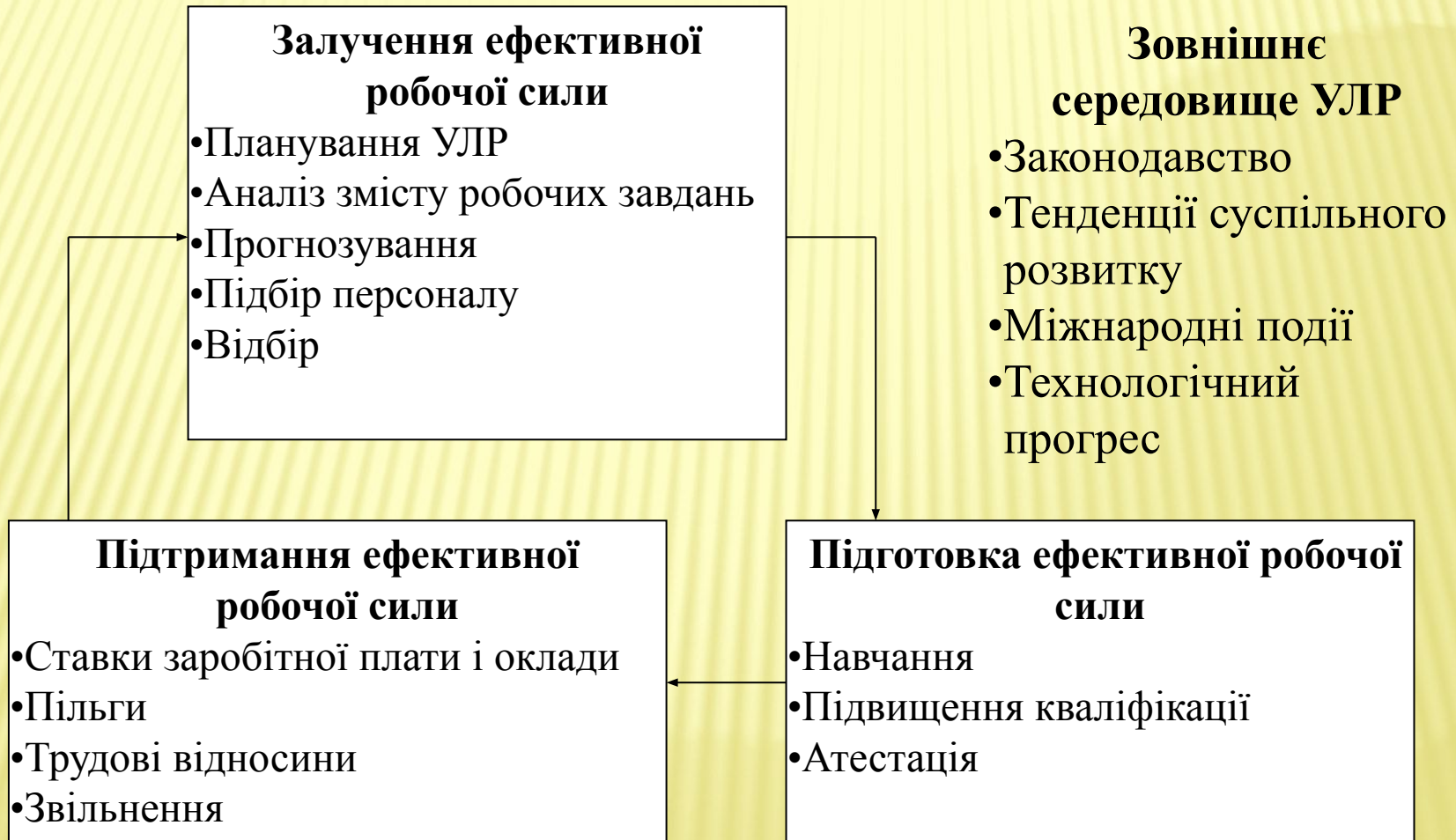
Людський капітал - це економічна цінність знань, досвіду, навиків і здібностей персоналу.

- **Формулювання глобальних кадрових стратегій.**

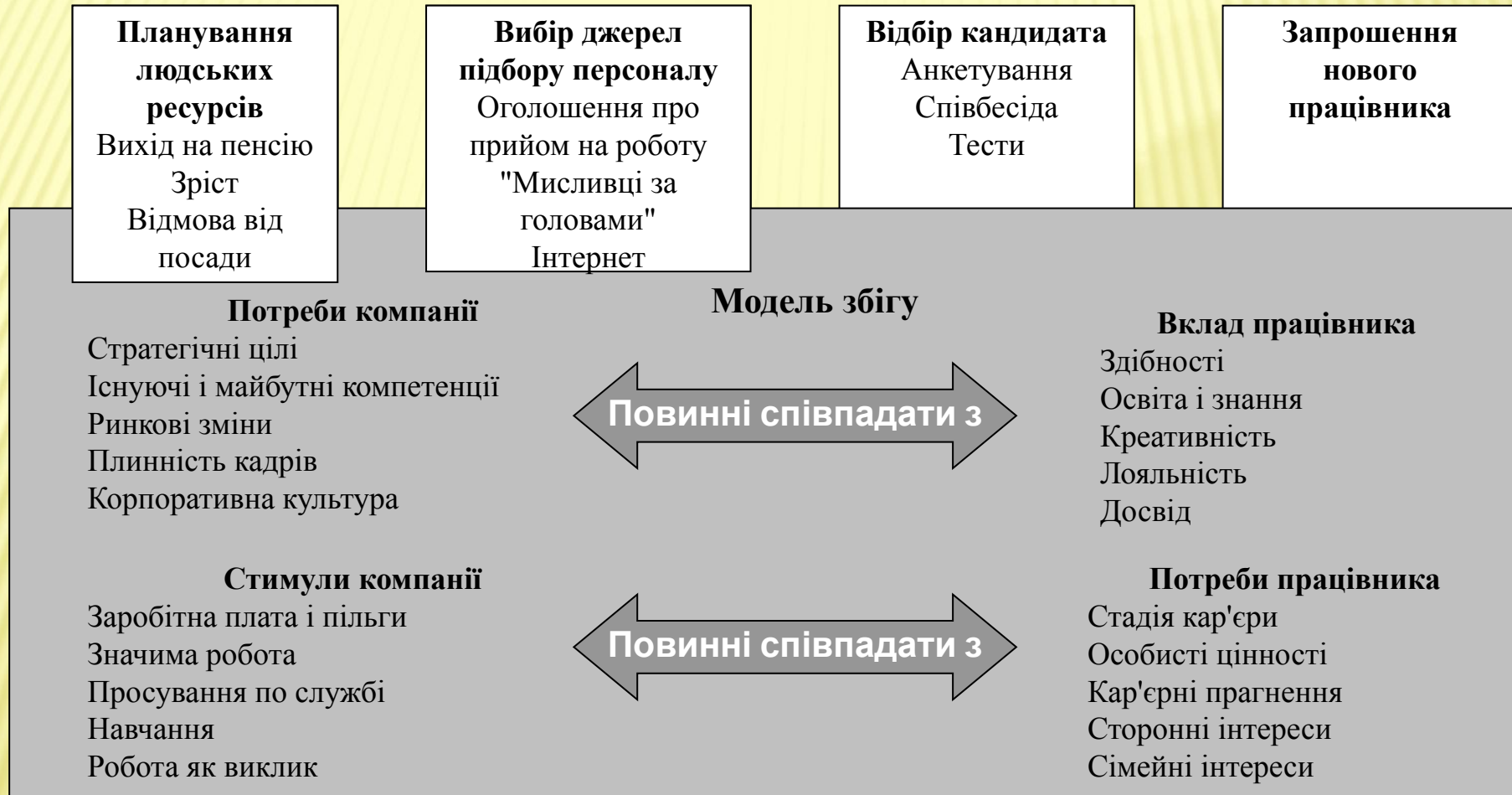
- **Впровадження інформаційних технологій - кадрових інформаційних систем.**

ПРОЦЕС СТРАТЕГІЧНОГО УЛР

Стратегія компанії

МОДЕЛЬ ЗБІГУ - ПІДХІД ДО ВІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ, ЗГІДНО ЯКОГО КОМПАНІЯ І ІНДИВІД ПРАГНУТЬ УЗГОДЖУВАТИ СВОЇ ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ І ЦІННОСТІ.

УПРАВЛІННЯ РІЗНОМАНІТНОЮ РОБОЧОЮ СИЛОЮ

Різноманітність робочої сили – це включення у склад робочої сили людей, що мають різні людські якості або належать до різних культурних груп.

ПЕРВИННІ Й ВТОРИННІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РІЗНОМАНІТТЯ

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІЗНОМАНІТТЯ

- ❑ **Етноцентризм** - це упевненість людини в тому, що його група або субкультура споконвічно краща інших груп або культур.
- ❑ **Монокультура** - це культура, що припускає тільки один порядок речей і тільки одну систему цінностей й переконань.
- ❑ **Етнорелятивізм** - це переконаність у тому, що усі групи і культури споконвічно є рівноправними.
- ❑ **Плюралізм** - це середовище організації, що забезпечує умови для повної інтеграції представників різних субкультур, які у протилежному випадку можуть відчувати себе ізольованими або пригнобленими.
- ❑ *Метою організацій, що прагнуть до культурного різноманіття, є плюралізм й етнорелятивізм.*

ЕТАПИ УСВІДОМЛЕННЯ РІЗНОМАНІТТЯ

Вищий рівень усвідомлення

Інтеграція

- Полікультурна позиція - прийняття відмінностей і свідоме поведінкове пристосування до них

Адаптація

- Здатність співпереживати представникам іншої культури
- Вміння поглянути на проблему з позицій іншої культури

Прийняття

- Прийняття відмінностей в поведінці та пов'язаних з ними відмінностей в цінностях
- Усвідомлення права на існування іншого світосприйняття та способу мислення

Мінімізація відмінностей

- Зменшення або спрощення культурних відмінностей
- Концентрація уваги на схожості людей

Оборона

- Відчуття загрози власному звичному й зручному погляду на світ
- Негативні стереотипи
- Переконавання, що власна культура вище інших

Заперечення

- Вузький погляд на світ
- Повне заперечення культурних відмінностей
- Звинувачення щодо інших культур і субкультур

Нижчий рівень усвідомлення